

Калмаматов Бакалбай Айтиевичтин «Башталгыч кесиптик билим берууде тажрыйба аркылуу модулдук окутуунун илимий-методикалык негиздери» аттуу 13.00.08 - кесиптик билим беруунун теориясы жана методикасы адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты илимий даражасын изденип алуу учун жазган диссертациялык ишине расмий оппоненттин

ПИКИРИ

Теманын актуалдуулугу. Учурдагы елкебуздун кесиптик билим беруу системасындагы реформалардын жаңы талаптарына ылайык кесиптик окуу жайларынын рынокко карай багытталышы замаидый талабы. Кыргыз Республикасындагы билим беруу институттарынын жаңы муундагы эки баскычтуу мамлекеттик билим беруу стандарттарынын компетенттуулук мамилеге багытталышы жана эмгек рыногунун учурдагы талаптарына жооп бере турган адистерди даярдоодо ийгиликтуу окуу натыйжасына ээ болуу приоритету^ багыттардын бири болууда. Диссертант болочок кесип ээлеринин профессионалдык жондемдуулуктерун студенттик мезгилден баштап эле калыптандыра баштоого баштапкы кесиптик билим берууде тажрыйба аркылуу модулдук окутуунун методикасын изилдоого багыттап, ата мекендик жана чет элдик окумуштуулардын эмгектерин талдап чыгып, "башталгыч кесиптик билим берууде жана окутууда тажрыйба аркылуу модулдук окутуунун маңызы жана өзгөчөлүктөрү эмнеде?" деген проблеманы кетеруп чыккан.

Жогорудагы келтирилген маселелерди чечүүгө арналган диссертациялык иштин темасы актуалдуу жана учурдун талабына туура келет.

Диссертацияда берилген илимий жоболордун, жыйынтыктардын жана сунуштардын негизделиш даражасы. Изденуучу төрт жобону коргоого алып чыккан. Бул жоболорду модулдук окутуу системасында болочок жумушчу адистердин эмгек рыногундагы атаандаштыкка даярдоо ыкмаларын иликтееден чыккан жыйынтыктары, ал жөнөмдөрдү калыптандыруу модели; эмгек рыногунун талаптарына ылайык жумушчуларды даярдоо системасында тузулган тажрыйба аркылуу модулдук окутуу ыкмасы, аны ишке ашыруунун педагогикалык шарттары жана технологиялары; окуучулардын эмгек ишмердуулуктерун чыгармачылык аракеттеринин сапаттык деңгээлдерин аныктоонун критерийлери жана педагогикалык эксперименттин жыйынтыгы менен бекемделген.

Кесиптик техникалык билим берууде академиялык модулдук окутуу, кесиптик техникалык билим беруунун сапатын жогорулатуу, инновациялык технологияларды практикага киргизуу менен катары окутуудагы эң маанилүү факторлор - кутулган натыйжалар менен акыркы жыйынтыктын дал келуусун

камсыздоону, окуу убактысын эффективдуу пайдалануу жана практикага багыттоо, жаш адистерди студент кезинен эле эмгек рыногуна багыт алуусуна жардам беруу иштерине кенул бурулган. Тыянактардын, жоболордун жана корутундулардын негизделиш даражасы педагогиканын фундаменталдык теорияларына жана педагогикалык эксперименттердин жыйынтыктарына негизделгендиги менен мунезделет.

Изилдөөчү темендегудей жаңы жана ынанымдуу илимий жаңылыктарга ээ болгон:

-Изилдөөдө башталгыч кесиптик билим берууде модулдук окутуу тушунугун изилдеп, толуктап, тажрыйба аркылуу модулдук окутууга жаңы аныктама берилген;

-Эмгек рыногунун талаптарына ылайык кесиптик-техникалык билим берууде тажрыйба аркылуу модулдук окутуу методикалык модели иштелип чыгып, теориялык жактан негизделген, окутуунун эффективдуулугун баалоо критерийлери иштелип чыккан, педагогикалык шарттары такталган;

-Тематикага байланыштуу окуу методикалык комплекстер иштелип чыгып, практикага киргизуу боюнча методикалык сунуштар белгиленген жана булардын негиздуулугу эксперимент аркылуу тастыкталган.

Диссертациянын жыйынтыктарын жана натыйжаларын пайдалануу боюнча сунуштар:

Изилдөөчү диссертацияда жумушчу кадрларды даярдоодо тажрыйба аркылуу модулдук окутуу системасын пайдаланууда эмгек рыногунун шартында эффективдуу иштей турган моделин сунуштаган жана анын натыйжалуулугун жогорулата турган темендегу педагогикалык шарттарын белгилейт:

Эмгек рыногундагы кучтуу суроо-талапка ээ кесиптер боюнча окутуунун интерактивдик методикага негизделген модулдук программасын иштеп чыгуу жана аны кесиптик лицейлердин практикасына киргизуу стратегиясы;

Модулдук окутууну киргизуу менен педагогдун, ендуруштук окутуунун устатынын чыгармачылык езгертуучулук ишмердуулугун камсыздоо;

Ар бир окуучунун жеке инсандык, таанып-билуучулук езгечелуктерун жана жетишуу аракетин эске алуу;

Модулдук окутуунун структуралык элементтерин интерактивдик методдор менен оптималдуу айкалыштыруу; Бардыгы 14 кесип боюнча кыска меенеттегу курстар учун тажрыйба аркылуу модулдук окутуунун окуу-методикалык комплекстери иштелип чыккан, бул окутуучулар учун практикалык жардам керсете алат жана ОМКларды тузууде практикалык мисал катары кызмат кылат.

камсыздоону, окуу убактысын эффективдуу пайдалануу жана практикага багыттоо, жаш адистерди студент кезинен эле эмгек рыногуна багыт алуусуна жардам беруу иштерине кенул бурулган. Тыянактардын, жоболордун жана корутундулардын негизделиш даражасы педагогиканын фундаменталдык теорияларына жана педагогикалык эксперименттердин жыйынтыктарына негизделгендиги менен мунезделет.

Изилдөөчү темендегудей жаңы жана ынанымдуу илимий жаңылыктарга ээ болгон:

-Изилдөөдө башталгыч кесиптик билим берууде модулдук окутуу тушунугун изилдеп, толуктап, тажрыйба аркылуу модулдук окутууга жаңы аныктама берилген;

-Эмгек рыногунун талаптарына ылайык кесиптик-техникалык билим берууде тажрыйба аркылуу модулдук окутуу методикалык модели иштелип чыгып, теориялык жактан негизделген, окутуунун эффективдуулугун баалоо критерийлери иштелип чыккан, педагогикалык шарттары такталган;

-Тематикага байланыштуу окуу методикалык комплекстер иштелип чыгып, практикага киргизуу боюнча методикалык сунуштар белгиленген жана булардын негиздуулугу эксперимент аркылуу тастыкталган.

Диссертациянын жыйынтыктарын жана натыйжаларын пайдалануу боюнча сунуштар:

Изилдөөчү диссертацияда жумушчу кадрларды даярдоодо тажрыйба аркылуу модулдук окутуу системасын пайдаланууда эмгек рыногунун шартында эффективдуу иштей турган моделин сунуштаган жана анын натыйжалуулугун жогорулата турган темендегу педагогикалык шарттарын белгилейт:

Эмгек рыногундагы кучтуу суроо-талапка ээ кесиптер боюнча окутуунун интерактивдик методикага негизделген модулдук программасын иштеп чыгуу жана аны кесиптик лицейлердин практикасына киргизуу стратегиясы;

Модулдук окутууну киргизуу менен педагогдун, ендуруштук окутуунун устатынын чыгармачылык езгертуучулук ишмердуулугун камсыздоо;

Ар бир окуучунун жеке инсандык, таанып-билуучулук езгечелуктерун жана жетишуу аракетин эске алуу;

Модулдук окутуунун структуралык элементтерин интерактивдик методдор менен оптималдуу айкалыштыруу; Бардыгы 14 кесип боюнча кыска меенеттегу курстар учун тажрыйба аркылуу модулдук окутуунун окуу-методикалык комплекстери иштелип чыккан, бул окутуучулар учун практикалык жардам керсете алат жана ОМКларды тузууде практикалык мисал катары кызмат кылат.

Изилдеенун материалдары профессионалдык билим беруу процессинде практикалык кызматкерлердин квалификациясын жогорулатуу, кыска меенеттегу курстарды ачуу системаларында колдонулушу мумкун.

Кыска меенеттегу кесиптик курстардын рыноктун суроосуна карата багытталышы елкебуздегу жумушсуздукту кыскартууга жардам берет жана модулдарга белунген окутуу да ийкемдуу келип угуучулардын убактысына, шарттарына туура келуу мумкунчулуктеру кебуреек болуп билим алуу, билимин жогорулатуу, калктын суроо талаптарына ылайык билим беруу максаттарын кездейт. Окуучулардын жеке езгечелуктеру да эске алынып, алтернативдик модулдардын болуусу, аны угуучулар тарабынан тандоо эркиндиги, ез алдынча окуу эркиндиги пайда болот.

Диссертациялык изилдеенун жыйынтыктары эл аралык жана республикалык илимий журналдарга жарыялоо аркылуу апробацияланган. Изилдеенун жыйынтыктарынын жайылтылышы 2008/2009- 2012/2013 академиялык жылдарда Кыргызстандын Ош областындагы 3 кесиптик лицейде еткерулуп 154 окуучу катышкан. Эксперименттен алынган оц жыйынтыктар мурдагы кесиптик-техникалык билим беруу агенттигинин кецешмесинде каралып, апробацияны республиканын бардык аймактарында улантуу чечимин кабыл алып КРнын бардык областтары камтылгандыгын белгилейт. Изилдеенун темасына байланышкан эл аралык жана ата мекендик басылмаларда 10 илимий макаласы жарыяланган.

Диссертациянын мазмуну менен авторефераттын дал келиши:

Автореферат диссертациянын мазмунун чагылдырып турат.

Диссертациянын жасалгаланышында жана анын мазмунунда темендегудей мучулуштуктер кездешет:

Диссертацияда негизги идея традициялык окутуу менен тажрыйба аркылуу интерактивдуу модулдук окутуунун синергиясы берилген. Бирок кээ бир мисалдарда, диссертант традициялык окутуу системасын четке каккандай. Биздин оюбузча, традициялык окутуунун да, тажрыйба аркылуу интерактивдуу модулдук окутуунун да биздин окутуу системабызга пайдалуусун тандап алуубуз зарыл.

Диссертацияда кээ бир орусчадан которулган терминдердин мааниси кыргыз тилинде толук ачылбай калган же орусча бойдон кирген. Мисалы, "аракеттин ориентациялык негизи", "Лоббирование".

Аталган пикирлер каалоо мунезунде болуп, бул мучулуштуктер эмгектин маанисин темендетпейт, диссертациянын жалпы оц сапатына, мазмунуна кедерги тийгизбейт.

ЖЫЙЫНТЫК

Калмаматов Бакалбай Айтиевичтин «Башталгыч кесиптик билим берууде тажрыйба аркылуу модулдук окутуунун илимий-методикалык негиздери» аттуу 13.00.08 - кесиптик билим беруунун теориясы жана методикасы адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты илимий даражасын изденип алуу учун жазган диссертациялык иши Кыргыз Республикасынын жогорку аттестациялык комиссиянын «Окумуштуулук даражаларды ыйгаруунун тартиби женундегу жобого» ылайык коюлган талаптарга жооп берет.

Диссертациялык иштин автору 13.00.08 - кесиптик билим беруунун теориясы жана методикасы адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алууга татыктуу.

Байтугелова Ж.А.

Расмий оппонент, педагогика илимдеринин кандидаты,

Сатыбалды Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университетинде
доценттин милдетин аткаруучу

Ж.А. Байтугелованын колун тастыктайм

М. А. Акматалиева, НМУнун кадрлар белумунун башчысы

15.09.2017